

obrabi. Stroj svetá se zató ne bode ustavil nì za trenutek, zakaj to kolesce ni sezalo v druga kolesca, nì zaviralo nì gonilo jih nì . . .

Čuj, kakó se iznova odziviljejo nadležni glaski, kakó šepetajo, stočejo, vzdihajo, kakor bi se rogali zli duhovi! Nejevoljen izpregleda — zaman! Zdaj bliže, zdaj dalje, zdaj nad njim, zdaj tik njega, povsod šepet! Ura tika na steni — ali se ne glasí kakor »brezposelno življenje, življenje brez namena«? — Po glavi mu róji napev, čegar besed ne pozná — nehotoma ponavlja: »Brezposelno življenje, življenje brez namena« . . . Celó žila utriplje: »Brezposelno življenje, življenje brez namena« . . .

Ta strahovita noč, neznosni ti glasovi! Ječé se vzravná na postelji. Okno se svetlí, hvala Bogú, daní se! Zli duhovi, ki ga obkrožajo, ne marajo svetlega dné; zdí se mu, da se razgubljajo polagoma — takó, sedaj je utihnil poslednji glas! Sedaj bode mir. Sèn mu lega na trudne oči — morda mu dá okrepílo, zdravje celó. Kakó bode takrat pobegnil iz te uklete sobe v glasno družbo, kjer zvení drugačen govor, srebrn smeh, kjer se péni vino v polnih kozarcih! Nadomestiti hoče, kar je zamudil v dolgočasnih teh dneh, saj je škoda sléharnega trenutka! Lehen nasmeh se mu prikaže na bledem lici — prelepe so podobe te! Kaj se méni sedaj za nadležne óne glasove? Drugače ne bi hotel živeti, kakor živí — življenju jedini namen je končno ta, da se živí! . . .

Dan pogleda v sobo, bolnik spí.

Življenje brez namena! —

Národne stvarí.

I.

Vraže v tržaški okolici.

Priobčil D. M. Obalovič.

I.

Ako se mrlič na smeh drží, tedaj je to gotovo znamenje, da »kliče družega«. Časih se pripetí, da bije ura, ko zvoní mrliču. Takrat pravijo: »Ura naznanja, da bode kdo umrl.« Kadar umrè otrok, prigovarjajo domače žene materi, naj dete obuje, sicer bi se poškodovalo na poti v óni svet in okrvavélo po kamenji in trnji.

2.

Ko je prvič prišla železnica v Trst, čudili so se ji neizrecno. Nekateri ljudje so prve dni celó ponoči vstajali, da so šli gledat čudno stvar. Izprva kár niso hoteli verjeti, da moreta ogenj in voda goniti velike naložene vozove. Trdili so, da pelje železnico »škrat«, katerega pa je videti samó ponoči.

3.

S prazno puško se ne šali in ne méri na druge ljudi, zakaj utegnil bi koga ustreliti. Da prazna puška ustrelí, temu je vzrok hudič, kateri tičí v nji.

4.

Če se vdovec oženi précej po smrti žene svoje, ne smé pripraviti koláček na ženitovanji; ljudje bi sicer rekli, da je prehitro pozabil rajnice.

5.

Ako hočeš, da ti ne bode škodovala nobena stvar, priskrbi si prstí, katero vrže duhovnik na krsto mrličevo. Sevéda jo moraš vzeti skrivàj. Nekdo si je že zdavna želel take prstí. Ko je duhovnik pri pogrebu vrgel prst na mrliča, izpustil je óni mož v grob žepno svojo ruto, toda takó, da je bilo videti, kakor bi mu bila sáma padla v jamo. Z ruto vred je potem zagrabil tudi pest óne prstí; pozneje si jo je razdelil s tovarišem. Kar nobena reč jima ni mogla škoditi. Mnogokrat sta vpričo strmečega ljudstva jedla velike kóse steklenine, da se jima je kár bliskalo izpod zób. Dolgo časa sta hranila »mrtvaško prst« in porabljala nje močí. Toda napósled ju je začela pēči vest; nikjer nista mogla dobiti mirú. Izpovesta se torej duhovniku. Ta jima reče, naj prineseta tisto prst njemu. Možá jo res prineseta in se hipoma umirita. Duhovnik je óno prst blagoslovil in jo zopet nesel na pokopališče.

6.

Ako je kdo toli srečen, da si ponoči od 11. do 12. ure pridobí žebelj iz mrtvaške krste, ne more mu nič do živega. Žebelj mora biti iz krste, v kateri je že ležal mrlič, vendar ne smé biti prezarjavél. Ako s takim žebljem le malo zbodeš nasprotnika svojega, ako se ga le dotakneš, gotovo mora umreti, ker ni nobene pomoči na svetu. Prav zató moraš skrbno čuvati »mrtvaški žebelj«, da se kdo ne zbode po nesreči.

7.

Kadar se utrne zvezda, pravijo, da se preséli duša iz vic v nebesa. Poléti pazijo zlasti otroci, kdaj bode kje zvezda »preskočila«, in potem kričé: »Zvezda je preskočila, duša je šla iz vic v nebesa.«

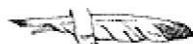
8.

Kadar pretí huda ura, postavijo skrbne gospodinje preobrnjen stol pred hišo. Takšen »stol naróbe« gotovo prežene točo. Ako je pa gospodinja še posebno zvédena, lahko tudi drugače zabrani točo. Ko se jame bliskati in grmeti, mora namreč s srpom v roki narediti »salamonski križ« po zraku.

9.

»Petek, slab začetek« — te vraže se držé zlasti ribiči. Bodisi vreme še toli krasno, v petek ne vidiš zlepa ribiške ladje, zakaj vsak ribič počaka rajši do sobote, nego bi v petek poskusil svojo srečo na morji.

(Konec prihodajič.)

Književna poročila.

II.

Bibliografija slovenska. Slovensko knjigarstvo od 1. januarja 1889. leta do 1. januarja 1890. leta. Sestavil Ivan Tomšič.

(Letopis »Matice Slovenske« za leto 1890, str. 237.—255.)

Od leta 1869. do letošnjega tečaja, ako izvzameš leti 1874. in 1875., podaja nam »Matičin« letopis vsako leto slovensko bibliografijo. Spočetka je sestavljal pokojni dr. E. H. Costa, tedaj predsednik »Matici Slovenski«, ta popis slovenskih knjig. Od njega imamo popis knjig, kar jih je izšlo od začetka leta 1868. tjã do konca leta 1873. V letopisih za leti 1874. in 1875., kakor smo že omenili, ni bibliografije. Od leta 1876. počenši pa jo vsako leto sestavlja gospod Ivan Tomšič.

Da je bibliografija jako važna in jako zanimiva, o tem ne bodem trošil besed. Gotovo nisem jaz jedini, ki prereže v »Matičinem« letopisu vselej najprej óne strani, kjer je popis slovenskih knjig, saj pač vsakega slovenskega izobraženca zanima zvedeti, kolika je duševna produkcija slovenskega národa, zanima ga zasledovati, na katerem polji književnosti se delavnost kvantitativno razvija, in zanima ga povzeti iz podatkov, napreduje li književnost in po nji sodeč duševna kultura národa slovenskega. Z veseljem konstatujemo, da rase skoro od leta do leta število knjig in vrednost

njih vsebine. Kar nas pa menj veseli, to je nespretnost, s katero se sestavlja ta popis knjig od leta do leta. Da takoj spočetka ni bil vzoren, to je res; ali od leta 1869. do danes je minilo več nego dvajset let, in v tem dosti dolgem času bi bili smeli pač pričakovati, da se popravi, kar je nedostatnega, terjati, da nam se končno popis knjig ponudi v taki obliki, ki bolj ustreza znanstvenim in praktičnim zahtevam. Konservativnost v tej stvári se nikakor ne dá opravičevati. Ako smemo pregledati káko nedostatnost početniku te biblijografije, ker je vsak začetek težaven, ne smé se nádejeti isti prizanesljivosti nadaljevalec, ki je utegnil dovolj, da uvidi nedostatke svojega dela, katero v Slovencih baš ne zahteva bogsigavedi kakó velikega duševnega navora; saj književnost naša ni takó obširna, da je ne bi mogel pojedinec pregledati brez velikega truda in primerno razrediti književne pojave vsakega leta. Načela razredovanja pa si je tudi lahko pridobiti. Vsak naučni slovník navaja kôpo pravil, kakó se knjige popisujejo. Čudno se mi zdi, da razven kratke opombe, ki je bila — sedaj ne vem več kje — natisnjena, nikdo še ni obširneje izpregovoril o sestavi te biblijografije, akoravno sem prepričan, da je že mnogokdo čutil nje nedostatke. Kaj je vzrok temu molku? Slovenci smo blage duše; težko nam je koga opozoriti na njegove napake, da se mu ne bi zamerili, rajši trpimo, da občenita stvar škodo trpi. Potem smo nekako flegmatske narávi. Saj je dobro, mislimo si, bodisi takó ali takó. Napósled pa neradi prijemljemo za peró, ker često vidimo, da tak posel ne prinaša koristi ni osebi, ker si ž njim nakoplješ sitnosti, ni stvári, ker se dobri sveti, ako niso po godu izvestnim ljudém, káj radi prezirajo. Toda prestopimo k stvári!

V »Matičinem« letopisu za leto 1869. je naslov temu sestavku: »Biblijografija slovenska ali slovensko knjigoznanstvo i. t. d.« Beseda »knjigoznanstvo« je sicer po mojem mnenji nespretno skrpana, kar sem poskusil dokazati drugje, ali vendar ugaja pojmu; saj biblijografija je neko znanstvo o knjigah. Od leta 1870. dalje pa rabi namesto »knjigoznanstva« beseda »knjigarstvo.« »Knjigar« nam rabi v pomenu »Buchhändler«, in »knjigarstvo« znači torej »Buchhandel«. Biblijografija pa z razpečávanjem knjig nima nobenega pôsla; toliko da imenuje izdavače knjig, nikjer pa ne omenja, kje so knjige na pródajo in kakó jih je móči dobiti. Beseda bi imela menda pomenjati óno, kar se nemški pravi »Bücherwesen«. Ta pojem pa se izraža slovenski z besedo: »knjištvo« (knjižstvo). Če pa hočemo natanko prevesti grško »biblijografijo«, recimo »popis knjig« ali pa »knjigopis«.

Vse publikacije od začetka leta 1868. do konca leta 1889. so znamenovane v rečeni biblijografiji s tekočimi številkami. Obrabljena fraza velí: »Številke govore«. Resnica je, številke govore. Ali kakor ljudje ne govore vedno resnice in kakor ne govore vselej razborito in umljivo, takó

često tudi številke varajo, ali pa govoré brezzmiselno. Ako vzamemo število 2717 (s to številko se letos završuje popis knjig) ter ga razdelimo okroglo računajoč na dvajset letnikov, pride na leto po priliki 170 publikacij. Samoljubno si pogladimo brado in se pobahamo s priličnim številom duševnih proizvodov, ki ugledajo svet v tečaji jednega leta. Če pa si bliže ogledamo te „knjige“, vidimo, da je pač le majhen del publikacij vreden tega imena, in da imajo v tem popisu jednako veljavo debeli zvezki, tanki sešitki in pojedini listi. Res, težko je časih določiti mejo, kaj se imenuje zvezek (Band), kaj sešitek (Heft, Broschüre) in kaj posamezen list. Tu je treba, da določi popisovalec nekako instinktivno. Treba pa je, da vse tiskovine takó ločimo, ako nečemo zvedeti samó števila publikacij, nego tudi njih kolikost. Saj pač ni vse jedno, ali izide sto zvezkov po dvesto do tristo strani, ali jednako število brošuric od 20—30 strani. Zatorej navajajo knjižnice v svojih poročilih o stanji knjig vselej posebe število zvezkov, sešitkov in posamičnih listov. Časih bode zavisno o vsebini publikacije, ali naj se uvrsti med zvezke ali med sešitke. Takó n. pr. bi štel zbirko pesmij, ki šteje, recimo, sto strani, med zvezke, jednako debel imenik udov kakega društva pa med sešitke. Kriterij bode torej i kolikost i kakovost. »Zvezek« (Band) se imenuje óni književni individuum, ako smem takó reči, ki je po svoji obširnosti, ali po svoji vsebini dostojen, da se kot posebna knjiga uveže v platníce. One publikacije pa, ki po svojem obsegu ali po svoji vsebini niso vredne, da bi jih vezal v trde platníce, in so vender v isti meri samostalne publikacije, kakor zvezki, to so sešitki (Hefte) ali „brošure“ (Broschüren). Od sešitkov se razlikujejo snopiči (Lieferungen), ker niso samostalne književne publikacije, nego so déli zvezka. Snopičem pa pripadajo iz istega razloga tudi posamične številke časopisov, ker tvorijo samó skupno v večjem številu celoto. Vse óne publikacije pa, ki obsezajo k večjemu jedno pòlo, katerih torej ni treba ni vezati ni sešivati, štejejo naj se k posamičnim listom (Blätter).¹⁾ Sevéda, ako si dá kdo pratiko vezati v usnje in spredaj na platníce prilepi še ogledalo ter obrezo pozlatí, tedaj je to privaten sport, ki ne more ovreči principa našega. Dostavljam še, da mi tu ni do imen, nego do pojma. Ako kdo misli, da so za različne vrste publikacij, kakor sem jih gòri navel, druga imena prikladnejša, naj jih le nasvetuje in njegova veljaj.

Usojam si tukaj izreči misel, katere pa nikakor ne usiljujem, da je za bibliografijo nepotrebno navajati vsako neznatno knjižurino, katera nima nobene trajno zanimive vsebine, kakor je n. pr. imenik udov, popis učencev, pravilnik kakega društva, sklep računov kake posojilnice i. t. d. V bi-

¹⁾ V javnih knjižnicah tiskovine do 5 pól — 80 str. prištevajo sešitkom (Hefte), a tiskovine nad 5 pól imenujejo knjige ali zvezke (Bände). Ured.

blijografijo naj bi se vzprejemala samó dela, katera imajo literarno, znanstveno ali praktično vrednost. Začetnik slovenske bibliografije res pravi, da se mu ne bode očitalo, »da je tudi manj važne knjige, brošurice i. t. d. popisal, ker imajo taki manjši spisi zgodovinsko važnost in v kratkem času popolnoma zginajo.« Ako se že popisujejo, naj se jim določi primerno mesto, ne pa, da se šopirijo v društvu pravih knjig. To mesto bi bil nekakšen dodatek pravi bibliografiji. Sicer pa, ako bi res trebalo popisati vse, kar se slovenskega natisne, naj bi se popisali tudi oglasi javnih oblastij, in privatna, društvena, gledališka naznanila i. t. d.; saj nimajo manjše zgodovinske važnosti, negoli imeniki društvnikov in slične publikacije, poizgubé se pa še prej, negoli te.

Pri popisovanji knjig je neizogibno potrebna natančnost. V naši bibliografiji so knjige većinoma opisane točno. Žal, da samó većinoma. V letopisu za leto 1890. n. pr. stoji pod številko 2615. zabeležena knjiga: »Marka Fabija Kvintilijana govorniški pouk. Spisal uvod in komentar Franc Brežnik, c. kr. profesor v Rudolfovem. Založba upravnštva »Popotnika« v Mariboru. Reiserstrasse 8.« Resnično pa slóve napis knjigi takó-le: »Marka Fabija Kvintilijana govorniški pouk. Prevel, uvod in komentar spisal Franc Brežnik, c. kr. profesor v Rudolfovem. Maribor 1889. Založil pisatelj. Tiskala Cirilova tiskarna.« Knjigam takó svojevoljno izpreminjati naslove nikakor ni dovoljeno. Sevéda je treba knjigo najprej natančno poznati in jo vestno opisati. Ako sam knjige ne moreš dobiti v roke, povprašaj koga, ki bi jo pač mogel poznati. Saj vsi ljudje vse vedó. Baš omenjena knjiga je dovršeno delo v jednom zvezku, ki šteje XXXVI + 135 stranih v veliki 8°. Tega pa naša bibliografija ne omenja. Iz tega primera vidimo, da se v tej bibliografiji ne smemo nádejati preveliki natančnosti pri navajanji knjig. Evo še nekoliko primerov! V letopisu za leto 1889. več časopisov ni navedenih takó točno, kakor bi trebalo. Pod številko 2377. je n. pr. naveden časopis: »Slovanski svet.« Letnik I. 1888. Tisk »Narodne tiskarne.« — Izdajatelj in lastnik: Fran Podgornik. — Urednik: Janko Pajk. — Tu je vse povprek pometáno, nika da bi bilo zabeleženo vse takó natanko in v istem redu, kakor je res natisnjeno v naslovnem listu tega časopisa. Poleg tega še ne zveš, ni kje izhaja list, ni kakšna mu je oblika, ni kolikokrat izhaja, ni kaj je vsebina njegova. Pod številko 2578. čitaš: „Zgodovinski zbornik. Priloga „Laibacher Diöcesanblattu“. Izhaja v nedoločenih obrokah na eni pôli. Izdavatelj in odgovorni urednik Martin Pogačar. Tisk „Katoliške Tiskarne v Ljubljani.“ Pod številko 2559. pa stoji zapisano: „Narodna biblioteka. Izdajatelj, založnik in tiskar J. Krajec v Novem mestu. (Izhaja v snopičih po 15 kr.)“ Ali zdaj veš, koliko je jednega in drugega zbornika res izšlo? Naloga in dolžnost bibliografova pa je menda vender povedati kàj takega.

— V letopisu za leto 1889. imaš pod številko 2510. zabeleženo: „Rudeči križ in njegov pomen za kmetsko ljudstvo. Poslovenil Lapajne Feliks pl. Lenk.“ Na prvi hip vidiš, da knjiga takega naslova nima. Gospod Lapajne je znamenit šólnik, ali v plemenitaša ga je izpremenil biblijograf. Takih nedostatkov kár vse mrgolí. Res je popisavanje knjig jako nadležen posel, ali kdor se loti tega dela, treba da ga vrši s primerno znanstveno natančnostjo, ne pa površno, samó da je menj truda. To pa je potrebno zató, ker ima biblijografija samó ondaj vrednost svojo, ako se smé človek nádejati popolni natančnosti. Opisati pa je treba tudi vse knjige jednako natančno. Ne umejem torej, zakaj je pri nekaterih knjigah navedeno število strani, pri drugih pa ne. V letošnjem letniku je n. pr. pod številko 2654. naveden „Veliki katekizem“ i. t. d. brez števila strani. Takoj pod številko 2655. pa je zabeležen „Mali katekizem“ i. t. d. s številom strani. Med „Društvenimi deli“ pogrešamo že mnogo let letopisov in poročil novomeške čitalnice in dolenskega pevskega društva. Ti društvi dajeta tiskati svoja poročila v kranjskem Novem Mestu. Nahaja se torej izvestno po jeden izvod teh letopisov v ljubljanski licejalni knjižnici, in sestavljalcu te biblijografije ne bi smeli biti neznani. Ako pa že spisek ónih tiskovin, ki so izšle na Kranjskem, ni popoln, tem menj smemo pričakovati popolnosti pri tiskovinah, ki so izšle v drugih deželah.

Površnosti se mora pripisavati, ako čitaš v letopisu za leto 1890. na strani 244. v 4. vrsti, da je neka knjiga pisana v „slov.-nemškem“ jeziku, namesto v „slovenskem in nemškem jeziku“. Nebrižnosti gré pripisavati pogrešek na strani 248. v 8. vrsti istega letnika, da ima „Druga nemška slovnica za ljudske šole“ 856 strani, in različne pisave, kakeršne se nahajajo na strani 265. letopisa za leto 1889. „političen list“ in „politični dnevnik“, na strani 264. „tisek“, na strani 265. istega letnika „tisk“ i. t. d. i. t. d. — Morebiti bi se moglo ugovarjati, da so to tiskarski pogreški. Žal, preveč jih je, da bi mogel veljati ta ugovor. — *R. Perušek.*

(Dalje prihodnjič.)

Slovniški razgovori.

I.

(Dalje.)

Tudi prvi naši pisatelji so jih zmatrali za germanizme, ker više navedeni mesti sloveta takó-le: „s' Gospudom Felicianom Truberjom pregledal inu revidiral“ (Trub. Postilla, predg.); „S. Duh je taku dobru nyh roko kakor nyh jesik vishal, regiral inu pelal.“ V obeh pri-

Národne stvarí.

I.

Vraže v tržaški okolici.

Priobčil D. M. Obalovič.

(Konec.)

IO.

adar se prikaže zvezda repatica, mislijo, da pridejo velike nesreče. Razven tega, da naznanja bolezní, lakoto in potrese, pravijo, da bode »zvezda z metlo« pometla ljudi z zemlje.

II.

Ribičem ob barkovljanskem obrežji je pred nekaj leti malone vsak večer nagajal »škrat«, kateremu so rekali »hudič«. Bival je navadno pod sedanjo trdnjavo »Krečič« nad pobrežjem v Barkovljah. Nekoč so ondu naši ribiči baš nastavili mrežo, kar priletí médnje velik ploščat kamen in pade v mrežo. Ribiči so se hitro vrnili domóv, vedoč, da jih nadleguje »hudič«. — Često so tudi videli zajca, ki je vedno ob bregu hodil za njimi. Grozno so se mu lesketale oči; neprestano je gledal na ribiče.

Omenjeni škrat je vedno dražil uboge ribiče. Smijal se jim je, rogal se, zvižgal in lučal kamenje. Ali sedaj ga ni videti in slišati; morda si je izbral drug brlog. Na ónem kraji, kjer je bival, videli so nekateri ribiči ponóči luč. »Tam pa denarji cvetó«, pravi domače ljudstvo, »in škratljíč jih ima v oblasti.« One denarje lahko »vzdigneš« na večer pred sv. Ivanom ali »kresnim večerom«. Toda kdor bi hotel »vzdigniti« denarje, moral bi biti popolnoma nedolžen, zakaj škrat bi mu odkril in očital sléharo pregreho.

12.

Štakor. — Čudno ime, kakeršnega ni izlepa v národnih vražah. Pred nemnogimi leti je prebival »štakor« v Barkovljah. Bil je jako majhen, z zeleno suknjico in rdečo kapo. Stanoval je na neki njivi pri morji, kjer so ga videli vsi domačini. Škode ni delal, samó nagajal je časih. Ko je lastnik óne njive pripravljál pastí od kamenja za ptice, naredil mu je »štakor«, da so mu vsi kameni padali po rokah. »Štakorja« so videli pri različnih poslih. Nekoč je skakal po

polji, drugič je pasel konja svojega. Nekateri ljudje so ga videli, kakó je med najstjo uro in poldnevom sušil cekine na solnci. Pravijo, da so ti cekini krvavi, in »štakor« jih menda postavlja na solnce, da bi se kri posušila.

13.

Molàvar je najstrašnejša kača, kar jih pozná domače ljudstvo. Nekateri ga prištevajo tudi modrásom. Spoznati ga ni težko, ker ima na glavi rdečo »rožo« (grebén) kakor petelin. »Molàvar« pa tudi zvižga in sicer jako čudno in grozno. Pravi »molàvar« ima tudi v glavi demant, ki je silno svetál in velik ter vreden dôkaj milijonov goldinarjev. Ubiti ga ni lahko, ker je sapa njegova takó huda in strupena, da te umori že pol ure daleč. Vender se ga ubraniš, ako greš proti vetru. — Pri velikanskem kamenolomu v Sosljanu (Sestiana) za tržaško luko je »molàvar« samó s sapo umoril pet ljudij. Napósled so ga ustrelili. Podoben je bil velikemu modrásu, toda demanta ni imel v glavi.

14.

Kdor vé za ptičje gnezdo, ne smé o njem nikomur govoriti pod streho, sicer bi gnezdo gotovo »kača izpila.« Te vraže se držé zlasti otroci.

15.

Kadar kdo najde zakopan denar, ne more se précej razveseliti in rêči, da je že njegov. Ti denarji so namreč zakleti, in čuva jih največ hudič ali škrat; časih pa so tudi svojina »trpečih duš«. Ako najdeš takšen denar, rešiš dušo iz vic. Sevéda moraš znati potrebne »besede«, da vzdigneš zakopani zaklad.

Književna poročila.

II.

Bibliografija slovenska. Slovensko knjigarstvo od 1. januarja 1889. leta do 1. januarja 1890. leta. Sestavil Ivan Tomšič.

(Letopis »Matiice Slovenske« za leto 1890. str. 237.—255.)

Po kakšnih načelih pa se v „Matičinih“ letopisih zaznamujejo posamični proizvodi s številkami? Odgovor: Po nobenem. To lahko dokažemo iz vsakega letnika, kolikor jih je. Ne samó, da to znamenovanje ne rabi